

พฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวันและ ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหาร กลางวันของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

อาจารย์สุรางค์ สุขรอด

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวัน 2) เพื่อศึกษาการจัดลำดับปัญหาการบริการอาหารกลางวัน 3) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน 4) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันระหว่างนักเรียนที่มีเพศและระดับชั้นเรียนต่างกัน และ 5) เพื่อสรุปข้อเสนอแนะการจัดโครงการอาหารกลางวัน

กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2546 จำนวน 359 คน แบ่งเป็น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 179 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 180 คน เป็นนักเรียนชาย 180 คน นักเรียนหญิง 179 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวัน และตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ \bar{X} และ S.D. และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ สถิติทดสอบ t (t-Test)

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. นักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน มีพฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวันทั้งในด้านการแสดงออกและความคิดเห็นดังนี้

นักเรียนส่วนมากรับประทานอาหารกลางวันของโรงเรียนทุกวัน โดยใช้เวลารับประทานประมาณ 10 – 20 นาที นักเรียนส่วนมากต้องการอาหารจานเดียวสัปดาห์ละ 2 วัน และทางโรงเรียนให้ปริมาณอาหารเพียงพอ อาหารมีความสะอาดไม่พบหนอนหรือแมลงในอาหาร

2. นักเรียนส่วนมากเห็นว่าปัญหาการบริการอาหารกลางวันอันดับ 1 คือ ปัญหาด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านมารยาทและความเป็นระเบียบของนักเรียน

3. นักเรียนทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันในระดับปานกลาง นักเรียนชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความพึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันทั้งภาพรวมและรายด้านมากกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายต้องการไอศกรีมเป็นของหวาน ในเรื่องรสชาติอาหารส่วนมากเห็นว่ารสชาติดีแล้ว

The sample consisted of 179 lower secondary students and 180 upper secondary students during the second semester of the 2003 academic year, 180 and 179 of whom were male and female respectively. The tools used to collect

Abstract

The purposes of this study were ; (1) to investigate students' behavior in taking school lunch service (2) to investigate and rank the problems of school lunch service (3) to investigate the degree of satisfaction on school lunch program (4) to compare the satisfaction on school lunch program of the students with different sexes and those from different class levels and (5) to conclude suggestions on how to organize school lunch program.

data was a questionnaire to elicit some information on a personal background, behavior in taking school lunch service and satisfaction on school lunch program. The statistics employed in data analysis were frequencies distribution, percentage, arithmetic means, standard deviation and t - test.

The findings were as follows.

1. The behavior, shown through both actions and opinions, in taking school lunch service of all students from the sample group and those classified according to sexes and class levels indicated that :

Most students spent about 10 – 20 minutes having school lunch every day. Most of them preferred a single – dish lunch twice a week. Both male and female students from the lower and upper secondary preferred ice cream as their dessert. They were satisfied with the taste, quantity and quality of school lunch

2. Most students found that the two most serious problems related to school lunch service were the space and surroundings of the school canteen and the students' manner and discipline in taking school lunch service respectively.

3. The students from all sample groups were satisfied with school lunch program at a moderate level. When considered overall and each aspect related to sexes, there was no significant difference of satisfaction in school lunch program between male and female students. But concerning the overall and each aspect related to class levels, the upper secondary students were more satisfied with school lunch program than those from the lower secondary.

ความนำและกรอบแนวคิดการวิจัย

เด็กวัย 12-18 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นที่กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะด้านร่างกายเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตมีการพัฒนาการทางด้านสมอง กระดูก ฟัน กล้ามเนื้อ และระบบต่างๆ ในร่างกายอย่างมาก ดังนั้นเด็กในวัยนี้จึงต้องการอาหารที่เหมาะสมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อการเจริญเติบโตที่เหมาะสมกับวัย แต่การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะเด็กในสังคมเมืองมีแต่สภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดมากมายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การแข่งขันในเรื่องการเรียน ซึ่งทำให้เด็กนักเรียนส่วนมากต้องโหมเวลาในการดูหนังสือ การเรียนกวดวิชา จนทำให้นักเรียนขาดการเอาใจใส่ดูแลสุขภาพตนเอง ขาดการพักผ่อน

การออกกำลังกาย เนื่องจากวัยรุ่นโดยทั่วไปจะมีเวลาในแต่ละวันอยู่ในโรงเรียนมากกว่าอยู่บ้าน จึงทำให้หลายโรงเรียนมีความตระหนักในบทบาทของโรงเรียนที่จะช่วยเหลือเอาใจใส่เรื่องการบริโภคอาหารของนักเรียนโดยมีนโยบายจัดโครงการอาหารกลางวันขึ้นเพื่อช่วยให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันซึ่งเป็นอาหารมื้อสำคัญอย่างมีคุณค่า สะอาด และราคายุติธรรมมากกว่าที่เด็กจะซื้อเองจากร้านค้า เพราะผู้จัดเมนูอาหารคืออาจารย์ที่มีความรู้ทางโภชนาการซึ่งสามารถจัดเมนูอาหารได้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ถูกหลักโภชนาการที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพของเด็กที่จะเป็นอนาคตของชาติและพร้อมกันนั้นยังสร้างนิสัยการกินที่ดี การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร และการรู้จักดูแลช่วยเหลือกันด้วย

รุ่ง แก้วแดง (2527 : 5) และจำลอง กุศลครอง (2535 : 14) ได้เสนอแนวคิดว่าการจัดอาหารกลางวันเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับประทานในวันมาเรียนถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องจัดให้นักเรียน เพราะโดยปกตินักเรียนจะมาอยู่ที่โรงเรียน ในระยะเวลากลางวันมากกว่าอยู่ที่บ้าน หากเด็กที่ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจไม่มีอาหารมารับประทานด้วย การที่เด็กได้รับประทาน อาหารเพียงมื้อเย็นมื้อเดียว นอกจากจะเกิดภาวะทุพโภชนาการแล้ว นักเรียนย่อมไม่มีสมาธิในการเรียนอย่างแน่นอน

ความสำคัญของการจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน

การจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียนมีความสำคัญ เพราะอาหารกลางวันเป็นมื้อที่สำคัญยิ่งสำหรับนักเรียนซึ่งต้องใช้กำลังงานในการเล่าเรียนตลอดทั้งวัน การได้รับประทานอาหาร

กลางวันไม่เพียงพอจะทำให้ผลการเรียนเสียไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กบ้านไกลที่รับประทานอาหารเช้าไม่ทันหรือต้องรับประทานอาหารเช้าเพื่อมาโรงเรียนให้ทัน ขณะเดียวกันยังเป็นการอบรมมารยาทในการรับประทานอาหารเช้าแก่นักเรียนในภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างนิสัยให้รู้จักการรับประทานอาหารเช้าที่มีประโยชน์แก่ร่างกายชัดเจนคตพิศดๆ ที่มีต่ออาหารที่มีประโยชน์ให้หมดไป นับได้ว่าการจัดอาหารกลางวันเป็นการช่วยให้นักเรียนได้รู้จักการรับประทานอาหารเช้าที่มีประโยชน์ต่อร่างกายส่วนหนึ่งด้วย (พนัส หันนาคินทร์, 2529 : 318)

เด็กในวัยเรียนเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต และต้องการพลังงาน เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆ อันจะทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต อาหารเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้ร่างกายเจริญเติบโต ให้พลังงาน ช่วยให้อวัยวะทำงานได้อย่างปกติ มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และในทางการศึกษานั้นถือว่าสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการต่างๆ ด้านของบุคคล (วรากร วราอัศปติ, 2526 : 222)

รูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวัน

1. รูปแบบเพิ่มเติม เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันที่ทำให้นักเรียนนำอาหารมาจากบ้านแล้วทางโรงเรียนจัดทำอาหารคาวและอาหารหวานเพิ่มเติมให้ทุกวัน เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ และได้รับสารอาหารครบถ้วน เช่น นักเรียนนำข้าวและอาหารแห้งมาจากบ้าน โรงเรียนจัดอาหารประเภทแกงให้

2. รูปแบบอาหารจานเดียว เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันทั้งโรงเรียนทั่วไปสามารถดำเนินการได้ เนื่องจากราคาถูก ปรกอบง่ายและมีคุณค่าทางอาหารครบ เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดสลับกับรูปแบบอื่น เช่น ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีนน้ำยา ข้าวมันไก่ ข้าวหมูแดง ข้าวขาหมู เป็นต้น

3. รูปแบบอาหารชุด เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันที่มีสมบูรณ์ที่สุด ทั้งปริมาณและคุณค่าทางโภชนาการ เช่น ข้าว กับข้าว และขนมหรือผลไม้ รูปแบบนี้ให้นักเรียนแข็งแรง ประสงค์เป็นรายเดือน รูปแบบนี้เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดใหญ่

4. รูปแบบประสม เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนที่มีตั้งแต่ 1 รูปแบบขึ้นไป เพื่อดำเนินการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เช่น

วันจันทร์ นักเรียนนำข้าวและอาหารมา โรงเรียนแกงส้มผักรวม (รูปแบบเพิ่มเติม)

วันอังคาร โรงเรียนทำก๋วยเตี๋ยว ผักราดหน้า (รูปแบบอาหารจานเดียว)

ซึ่งมีทั้งรูปแบบอาหารชุดและอาหารจานเดียวสลับกันไปเราเรียกการจัดอาหาร กลางวันในโรงเรียนแบบนี้ว่ารูปแบบประสม

การดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนต้องคำนึงถึงเรื่องต่างๆ ดังนี้ (ชวลิต รัตนกุล 2521 : 196-203)

1. สถานที่ อาคารสถานที่ที่จะใช้ปรุงอาหารและรับประทานอาหาร รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ถ้าโรงเรียนมีงบประมาณที่จะสร้างสถานที่ในการก่อสร้าง โรงเรียนควร

คำนึงถึงความสะดวกสบายเป็นอันดับแรก ความสวยงามเป็นอันดับรองลงมา เช่น สะดวกในการทำความสะดวก บรรยากาศโปร่งเย็นสบาย ถ้าไม่มีงบประมาณที่จะก่อสร้างใหม่ให้เหมาะกับความต้องการโรงเรียนอาจตัดแปลงที่อยู่เดิมให้ใช้ได้

2. เครื่องใช้ในการประกอบอาหาร ถ้าฐานะการเงินอำนวยควรใช้เครื่องใช้ในการประกอบอาหารที่ทนทานเหมาะสมที่สุด เช่น อ่างล้างชามที่ทำด้วยเหล็กที่ไม่เป็นสนิมย่อมทนกว่าอ่างกระเบื้องเคลือบแม้ว่าจะมีราคาแพงกว่ากัน แต่ความหมายที่จะใช้ได้ดีตลอดไปไม่แตกหักง่ายก็นับว่าถูกกว่า ประหยัดกว่าในระยะยาว ทั้งยังทำความสะอาดง่ายกว่า และน่าใช้กว่ากันอีกด้วย

3. บุคลากรที่จะดำเนินงาน ผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงอาหารกลางวัน ควรมีความรู้ทางโภชนาการไม่ควรปล่อยให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของแม่ครัว หรือครูที่ไม่มีความรู้ทางโภชนาการ ถ้าในโรงเรียนมีการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ก็อาจให้นักเรียนเป็นผู้ประกอบอาหารภายใต้คำแนะนำของครู เพื่อให้การประกอบอาหารถูกหลักเกณฑ์และมีคนงานเป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการประกอบอาหาร ควรได้รับการตรวจจากแพทย์แล้วว่าไม่มีโรคติดต่อ และผู้ประกอบอาหารควรแต่งตัวให้เรียบร้อย มีผ้ากันเปื้อนด้วย

4. งบประมาณ คณะกรรมการควรจะมีการปรึกษาและตัดสินใจสมควรจะจัดอาหารกลางวันชุดละเท่าไร ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงราคาอาหารในท้องถิ่นนั้น ประกอบด้วยฐานะการเงินของนักเรียนด้วย

5. การจัดรายการอาหาร ควรถือหลักว่าอาหารมื้อกลางวันควรจะได้หนึ่งในสาม

ของอาหารที่เด็กรับประทานในหนึ่งวัน ฉะนั้นก่อนจะจัดรายการอาหารควรศึกษาว่าในท้องถิ่นนั้นอาหารกลางวันรับประทานอย่างไร เด็กได้รับประทานอาหารเข้าเย็นเป็นอย่างไร แล้วจึงจัดรายการอาหารกลางวันให้เหมาะสม ถ้านักเรียนพอที่จะคิดรายการอาหารได้แล้ว อาจจะทำให้นักเรียนทำโดยผลัดเปลี่ยนเวรกันทำ เช่น หนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ และคำนึงถึงคุณค่าความเหมาะสมตลอดทั้งความนิยมของนักเรียน

6. การประกอบอาหาร การเลี้ยงอาหารเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีสมรรถภาพดีเพียงใด อาจพิจารณาได้จากการสังเกตการณ์ทั้งในด้านการบริการเทคนิค วิธีการและความสะอาด ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้คือ

6.1 การทำงาน ควรส่งเสริมให้ใช้วิธีการที่ถูกต้องตามหลักประหยัดแรงงาน เวลา และเงิน

6.2 การประหยัด มิควรให้มีการทิ้งอาหารดิบโดยไม่จำเป็น อาหารดิบที่ควรทิ้งควรเป็นส่วนที่รับประทานไม่ได้จริงๆ เช่น เน่าเสีย หรือแก่เกินไป

6.3 หลักโภชนาการ การเตรียมและการหุงต้ม ควรคำนึงถึงคุณค่าของอาหารไว้ให้มากที่สุด เช่น ล้างผักแล้วจึงหั่น เลี้ยวเนื้อใช้ไฟอ่อนเป็นเวลานาน แต่ต้มผักใช้ไฟแรงและเวลาสั้น เป็นต้น

6.4 ความสะอาด บริเวณครัว เครื่องมือเครื่องใช้ทุกอย่าง เมื่อใช้แล้วควรใช้น้ำที่สะอาดล้างมาๆ

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ได้จัดโครงการอาหารกลางวัน ในปี พ.ศ. 2500 โดยมี

เป้าหมายของการศึกษาประการหนึ่งคือ เพื่อทดลองงานโภชนาการ บริการเพื่อสุขภาพ พลาสมา และการศึกษามารยาทสังคม โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากโรงเรียน สมาคมผู้ปกครองและครูฯ สมาคมศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ทำให้สามารถดำเนินงานและพัฒนา มาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันมีนักเรียนรับประทานอาหารเช้ากลางวันของโรงเรียนทั้งหมด 1,615 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นนักเรียนชายจำนวน 754 คน นักเรียนหญิงจำนวน 861 คน มีอาจารย์และเจ้าหน้าที่จำนวน 130 คน ภารโรงและคนครัว 34 คน

งานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ดำเนินงานโดยมีปรัชญาและปณิธานคือ

ปรัชญา

“สะอาด มีคุณค่าทางโภชนาการ”

ปณิธาน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ได้จัดบริการอาหารกลางวันให้แก่ นักเรียนตั้งแต่ พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ นักเรียนได้รับประทานอาหารให้เพียงพอ กับความต้องการของร่างกาย และในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งความรู้ และปลูกฝังนิสัยในการปฏิบัติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเช้าที่ต้องให้แก่นักเรียน โดยคาดหวังว่าความรู้และพฤติกรรมเหล่านี้จะติดตัวเด็กนักเรียนกลับไปที่บ้านเข้าสู่สังคมได้ในที่สุด ซึ่งโรงเรียนได้ตระหนักในเรื่องนี้ โดยถือเป็นการหลักและหน้าที่การสร้างสรรค์สังคมให้สมบูรณ์ให้เกิดขึ้น

การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไม่ได้เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะ หากเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่บิดา มารดา ครู นักเรียน และบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน รวมทั้งบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าในโครงการด้วย และกิจกรรมนั้นต้องเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ

โครงการอาหารกลางวันเป็นโครงการที่โรงเรียนทำขึ้น เพื่อให้บริการอาหารมื้อกลางวันกับนักเรียน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่แสดงถึงความสำเร็จของโครงการ การให้บริการที่ดีจึงต้องคำนึงถึงด้านต่างๆ ที่จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้เป็น

1. ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นความสะดวกสบายขั้นพื้นฐานที่ผู้ใช้บริการต้องการ นับเป็น สิ่งสำคัญและจำเป็น สภาพแวดล้อมที่ดี เช่น ความสะอาดของอาคาร โต๊ะอาหาร เก้าอี้ อากาศไม่ร้อน จำนวนโต๊ะเก้าอี้ที่มีเพียงพอ ตลอดจนระดับเสียงในห้องอาหารที่ไม่ดังจนเกินไป ย่อมช่วยให้ผู้ใช้บริการเกิดความสบายใจที่จะมาใช้บริการในโอกาสต่อไป

2. ด้านอุปกรณ์รับประทานอาหารเช้า โดยเฉพาะความสะอาดของอุปกรณ์เป็นเรื่องสำคัญมากที่ผู้บริหารจะคำนึงถึงรองจากความสะอาดของอาหาร เพราะอุปกรณ์ที่ไม่สะอาดย่อมเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรคที่อันตรายมาก จำนวนอุปกรณ์ต้องมีให้เพียงพอด้วย

3. ด้านรายการอาหาร อาหารเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต เด็กในวัยนี้ต้องการอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

ในขณะที่ยิวกันรสชาติของอาหารและสีสันทนของอาหารก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดใจให้เด็กต้องการรับประทาน เด็กส่วนมากมักไม่ชอบผักผลไม้ ทางโรงเรียนต้องมีวิธีดำเนินการที่จะปรับอาหารเหล่านี้ให้เป็นที่ต้องการของเด็กให้ได้ เด็กวัยรุ่นมักจะเบื่อสิ่งต่างๆ ได้ง่าย ดังนั้นรายการอาหารจึงควรมีความหลากหลาย นำอาหารจานด่วนมาคิดแปลงให้มีคุณค่าทางอาหาร อาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบควรติดตามกระแสนิยมในเรื่องอาหารของวัยรุ่นเพื่อนำมาปรับอาหารมื้อกลางวันให้เป็นที่นิยมของเด็ก

4. ด้านการให้บริการ ผู้ให้บริการนับเป็นปัจจัยที่จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ และต้องการที่จะใช้บริการครั้งต่อไป ดังนั้นผู้ให้บริการในทุกระดับจึงต้องพัฒนา และปรับพฤติกรรมตลอดจนวิธีการทำงานให้มีลักษณะ “Service Conscious” คือ มีจิตสำนึกต่อการให้บริการ ซึ่งเป็นบุคลิกภาพประจำตัวของบุคคลที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น สำนึกแห่งบริการประกอบด้วย

1. การเอาใจใส่ ห่วงใยเอื้ออาทร ปรนนิบัติ ดูแล (To Please)
2. เกรงอกเกรงใจ ยกย่องนับถือ มีสัมมาคารวะ ให้ความสำคัญ มีมารยาท ยิ้มแย้มแจ่มใส สุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะ (To Oblige)
3. ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก ไม่ดูคายน (To Help)
4. บริการ อาสารับใช้อย่างเต็มกำลังความสามารถ (To Serve)

(Konl Allrecheht. 1987 อ้างอิงจากวีรพงษ์ เกลิมจิรรัตน์. 2539 : 96)

5. ด้านผู้รับบริการ นอกเหนือจากสิ่งที่ผู้ใช้บริการต้องการได้รับจากโครงการบริการอาหารกลางวันแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ใช้บริการคำนึงถึงคือ มารยาทของผู้รับบริการด้วยกัน ทั้งมารยาทในการรับประทานและมารยาทสังคมอื่นๆ อาหารมื้อกลางวันนักเรียนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการรับประทานอาหารร่วมกันทุกวัน ถ้าผู้รับบริการมีมารยาทไม่ดีย่อมส่งผลให้ผู้รับบริการไม่ต้องการมาใช้บริการอีกต่อไป

การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุงโครงการให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นผู้จัดโครงการอาหารควรได้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้บริการโครงการอาหารของนักเรียนด้วย เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีการแสดงออกหรือมีความคิดอย่างไรกับบริการอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดให้ เพื่อเป็นข้อมูลเสริมในการปรับปรุงคุณภาพให้ตรงจุดประสงค์ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวันของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามตัวแปรเพศ และระดับชั้นเรียน
2. เพื่อศึกษาการจัดลำดับปัญหาการบริการอาหารกลางวันของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามตัวแปรเพศ และระดับชั้นเรียน
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน โดยรวมทุกด้านและราย

ด้านของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย
จำแนกตามตัวแปรเพศ และระดับชั้นเรียน

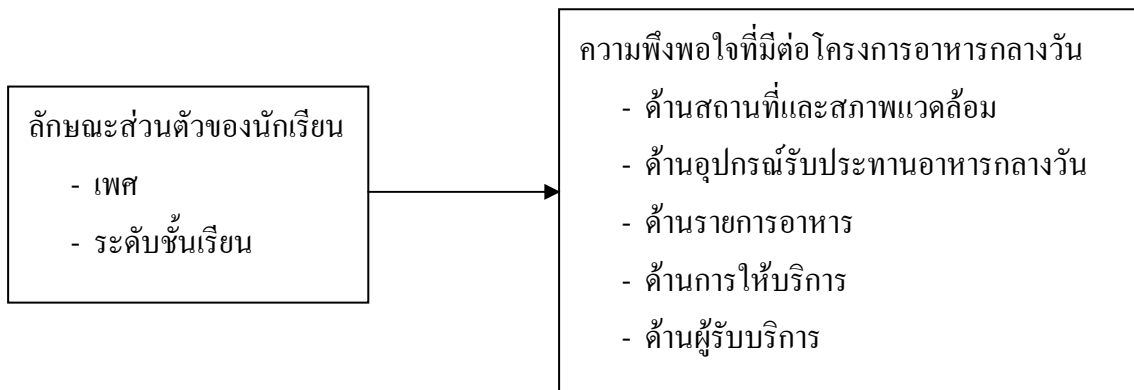
4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อ
โครงการอาหารกลางวัน โดยรวมทุกด้านและราย

นิยามปฏิบัติการ

1. พฤติกรรมการใช้บริการอาหาร
กลางวัน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนทั้ง
ด้านความคิดและการกระทำเกี่ยวกับการใช้บริการ
อาหารกลางวันของโรงเรียน ทั้งในด้านเวลาการ
รับประทาน ปริมาณอาหาร ประเภทอาหาร
รสชาติอาหาร และความสะอาดของอาหาร ซึ่ง
สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามแบบมีคำตอบ
ให้เลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยใช้การนับจำนวน
ผู้ตอบและคำนวณค่าร้อยละเพื่อการสรุป
พฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวัน

2. ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหาร
กลางวัน หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อ

กรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ
นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร

สภาพการณ์ในการจัดอาหารกลางวันของโรงเรียน
ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสถานที่และ
สภาพแวดล้อม ด้านอุปกรณ์รับประทานอาหาร
ด้านรายการอาหาร ด้านการให้บริการ และด้าน
ผู้รับบริการซึ่งความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ
อาหารกลางวัน วัดได้โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น โดยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5
ระดับ ตามแบบลิเกิร์ต (Likert) ตั้งแต่ มากที่สุด
ถึงน้อยที่สุด นักเรียนที่ได้คะแนนมากจะมีความ
พึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันมากกว่า
นักเรียนที่ได้คะแนนน้อยกว่า

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความ
พึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนระดับชั้นเรียนต่าง
กันมีความพึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันต่างกัน

วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ประจำปี
การศึกษา 2546 จำนวน 359 คน แบ่งเป็นนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 179 คน ระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลาย 180 คน เป็นนักเรียนชาย 180 คน และนักเรียนหญิง 179 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

(Stratified Random Sampling) ตามตัวแปรเพศ และระดับชั้นเรียน รายละเอียดดังแสดงในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มในแต่ละชั้น

ระดับชั้น	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	400	439	839	89	90	179
ชั้น ม.1	146	139	285	29	32	61
ชั้น ม.2	130	157	287	29	29	58
ชั้น ม.3	124	143	267	31	29	60
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	352	424	776	91	89	180
ชั้น ม.4	126	136	262	31	29	60
ชั้น ม.5	111	144	255	30	30	60
ชั้น ม.6	115	144	259	30	30	60
รวม	752	863	1,615	180	179	359

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียน เกี่ยวกับเพศและระดับชั้นที่กำลังเรียน มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวัน

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบบสอบถามประกอบด้วย พฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวันในเรื่องระยะเวลาการรับประทานอาหารกลางวัน การแบ่งเวลาการรับประทานอาหารกลางวันระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเภทของอาหารที่ต้องการ ปริมาณอาหาร รสชาติของอาหาร ความสะอาดของอาหาร และปัญหาการบริการอาหารกลางวัน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบบสอบถามมีลักษณะเป็น มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale ตามแบบ ของลิเคิร์ต (Likert) จำนวนทั้งหมด 47 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อจะเป็นประโยคที่กล่าวถึงสภาพของการจัด โครงการอาหารกลางวัน และให้ผู้ตอบคิดว่าในแต่ละ ประโยคตนมีความรู้สึกพอใจมากน้อยเพียงใด จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” แบบสอบถาม แบ่งเนื้อหาเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านสถานที่และ สภาพแวดล้อม จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8430 2) ด้านอุปกรณ์ รับประทานอาหาร จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8516 3) ด้านรายการ อาหาร จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8555 4) ด้านการให้บริการ จำนวน 9 ข้อ มีค่าความ เชื่อมั่น .8585 และ 5) ด้านผู้รับบริการ จำนวน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8148 แบบสอบถาม รวมทั้งหมดมีค่า ความเชื่อมั่น .9511 ใน ตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้านจะเว้นที่ให้นักเรียนได้เขียนข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การ ให้คะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 คำนวณค่าความถี่ ร้อยละ เพื่อแจกแจงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้บริการอาหาร

กลางวันและการจัดลำดับปัญหาการใช้บริการ อาหารกลางวันของนักเรียน พฤติกรรมทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามตัวแปรเพศและระดับชั้นเรียน

1.2 คำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานของระดับคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อ โครงการอาหารกลางวันทั้งรายด้านและรวมทุก ด้านของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนก ตามตัวแปรเพศและระดับชั้นเรียน

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อ โครงการอาหารกลางวันระหว่างนักเรียนชายและ นักเรียนหญิงโดยใช้สถิติทดสอบ t (t – Test) เพื่อ ทดสอบสมมติฐานข้อ 1

2.2 เปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อ โครงการอาหารกลางวันระหว่างนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้สถิติทดสอบ t (t – Test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวันของ นักเรียน การจัดลำดับปัญหาการบริการอาหาร กลางวัน และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหาร กลางวันของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ทั้ง ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามตัวแปรเพศ และระดับชั้นเรียน ได้ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. นักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามเพศ และระดับชั้นเรียนมี พฤติกรรม

การใช้บริการอาหารกลางวันทั้งในด้านการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นดังนี้

นักเรียนทุกกลุ่มส่วนมากประมาณ 60% รับประทานอาหารกลางวันของโรงเรียนทุกวัน โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีถึง 72.6% รองลงมาประมาณ 20% รับประทานสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ในทุกกลุ่มมีเพียง 2-3% ไม่รับประทานเลย และนักเรียนทุกกลุ่มส่วนมากประมาณ 45-65% จะใช้เวลาในการรับประทานประมาณ 10-20 นาที จะมีกลุ่มนักเรียนหญิงประมาณ 30% ที่ใช้เวลาในการรับประทานอาหาร 21-30 นาที และกลุ่มนักเรียนชายประมาณ 20% ที่ใช้เวลารับประทานอาหารน้อยกว่า 10 นาที

ในเรื่องการแบ่งเวลารับประทานอาหารเช้าสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนทุกกลุ่มส่วนมากประมาณ 40% เห็นว่าควรเป็นเวลา 11.00-12.00 น. ยกเว้นกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นประมาณ 50% เห็นว่าควรเป็นเวลา 11.30-12.30 น. ส่วนเวลาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนทุกกลุ่มส่วนมากประมาณ 50% เห็นว่าควรเป็นเวลา 11.30-12.30 น. ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 60% ก็เห็นด้วยกับเวลานี้

ในเรื่องประเภทอาหารที่ต้องการ นักเรียนทุกกลุ่มส่วนมากประมาณ 50% ต้องการให้จัดอาหารจานเดียวสัปดาห์ละ 2 วัน นักเรียนชายประมาณ 46% นักเรียนทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 30% ต้องการไอศกรีมเป็นของหวานมีนักเรียนทุกกลุ่มประมาณ 20-25% ต้องการขนมหวานและผลไม้ ส่วนรสชาติของอาหารนักเรียนทุกกลุ่มประมาณ 50-60% เห็นว่ารสชาติดีแล้ว กลุ่มนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 47% เห็นว่ารสชาติอ่อนไป และนักเรียนทุกกลุ่มประมาณ 5-6% เห็นว่ารสชาติเกินไป ส่วนปริมาณอาหารคว่ำที่จัดให้นักเรียนทุกกลุ่มประมาณ 70% ขึ้นไปเห็นว่าพอดี มีกลุ่มนักเรียนชายและกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 20% เห็นว่าไม่เพียงพอ

สุดท้ายเรื่องความสะดวกของอาหารนักเรียนส่วนมากประมาณ 45% ไม่เคยพบหนอนหรือแมลงในอาหารมีประมาณ 20-30% เคยพบ 1-2 ครั้ง และประมาณ 15-20% เคยพบกว่า 2 ครั้ง

2. การจัดลำดับปัญหาการบริการอาหารกลางวันของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามตัวแปรเพศและระดับชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยคือ กลุ่มนักเรียนชาย กลุ่มนักเรียนหญิง กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 33-39% เห็นว่าปัญหาการบริการอันดับ 1 คือ ปัญหาด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศและความเป็นระเบียบของนักเรียนและด้านอื่นๆ ได้แก่ อาหารไม่พอ ความล่าช้า ในการแจกอาหาร เครื่องปรุงไม่พอ ให้ปริมาณอาหารน้อยไป เป็นต้น

3. ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน พบว่า นักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม มีความพึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันโดยภาพรวมและรายด้านคือ ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านอุปกรณ์รับประทานอาหาร ด้านรายการอาหาร ด้านการให้บริการ และด้านผู้รับบริการ อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความพึง

พอใจต่อโครงการอาหารกลางวันในด้านย่อย คือ ด้านรายการอาหาร ด้านการให้บริการ และ ด้านผู้รับบริการอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย

4. การเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันทั้งโดยภาพรวมและรายด้านระหว่างนักเรียนที่มีเพศ และนักเรียนระดับชั้นต่างกัน พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความพึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวัน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความ พึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันโดยภาพรวมและรายด้าน มากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

5. สรุปข้อเสนอแนะการจัดบริการอาหารกลางวันแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม

เสนอให้มีการปรับปรุงสถานที่ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น มีอากาศถ่ายเทได้สะดวกและมีการดูแลความสะอาดของสถานที่ให้มากขึ้น

ด้านอุปกรณ์รับประทานอาหาร

ควรเพิ่มจำนวนอุปกรณ์รับประทานอาหารให้มากขึ้นและดูแลอุปกรณ์ให้สะอาด

ด้านรายการอาหาร

ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดรายการอาหาร ควรจัดรายการอาหารให้มีคุณค่าให้ครบทั้งห้าหมู่ ไม่ควรจัดรายการอาหารซ้ำๆ

ด้านผู้ให้บริการ

เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตักอาหารให้เพียงพอ เจ้าหน้าที่ควรมีการยศาสตร์ มีอารมณ์ดี รู้จักยิ้มแย้มแจ่มใส และพูดจาให้ไพเราะ ควรระวังเรื่องความสะอาด

ด้านผู้รับบริการ

ปรับปรุงระเบียบในการรับประทานอาหารของนักเรียนให้ดีขึ้น มีการเข้าแถวเพื่อรับอาหาร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติและการวิจัยต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติ

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการอาหารกลางวัน มีประเด็นที่ควรนำไปใช้ประโยชน์ได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 พฤติกรรมที่แสดงออกทั้งด้านการกระทำและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บริการอาหารกลางวันในเรื่องการแบ่งเวลาการรับประทานอาหารระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต้องการเวลา 11.30 - 12.30 น. ซึ่งเวลาดังกล่าวเป็นเวลา que นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็ต้องการเวลาเช่นเดียวกัน นักเรียนส่วนมากต้องการให้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นรับประทานเวลา 11.00-12.00 น. ทางคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน จะต้องเอาผลการวิจัยในประเด็นนี้ไปพิจารณาว่า ควรจะดำเนินการอย่างไรจึงจะให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มพอใจเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน และการบริหารจัดการเรื่องสภาพที่พักรับประทานอาหารก็มีทางเป็นไปได้ เพราะผลการศึกษา ประเด็นที่ 2 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นว่าปัญหาการบริการอาหารกลางวันที่มีปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาเรื่องสถานที่พักรับประทานอาหาร ถ้า

คณะกรรมการจัดเวลาพักรับประทานอาหารของนักเรียนไม่เหมาะสมก็จะส่งผลกระทบต่อเรื่องสถานที่ได้ในเรื่องนี้นักเรียนได้เสนอแนะให้ทางโรงเรียนขยายโรงอาหารให้ใหญ่ขึ้น ซึ่งในทางปฏิบัติจะเป็นไปได้ยาก แต่ทางคณะกรรมการอาจแก้ไขได้โดยใช้วิธีการจัดการให้มีประสิทธิภาพด้วยการจัดระเบียบการรับประทานอาหารของนักเรียน ฝึกให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือตนเองในการรับประทานอาหาร เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วให้เก็บถาดอาหาร ดูแลความสะอาดโต๊ะอาหารเพื่อให้พร้อมที่นักเรียนกลุ่มใหม่จะเข้ามารับประทานอาหาร ผู้ให้บริการต้องรู้จักหน้าที่ตนเองว่าต้องดูแลความเรียบร้อยและความสะอาดในชุดใดบ้าง ต้องมีการแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบจัดเวรให้นักเรียนและผู้ให้บริการทุกฝ่ายรับทราบร่วมกัน

ส่วนเรื่องเมนูอาหารและรสชาติของอาหารทางนักเรียนได้เสนอแนะว่าควรให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการอาหาร นับเป็นเรื่องที่ดีที่โรงเรียนควรรับไปดำเนินการซึ่งไม่ควรเป็นเรื่องเฉพาะการจัดรายการอาหารเท่านั้น แต่ควรให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนด้วย ให้นักเรียนได้เป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองโดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา การดำเนินการเช่นนี้ช่วยทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของตนเองว่าจะต้องดูแล รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายแล้ว ยังเป็นการฝึกให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการตลอดจนฝึกการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง รุ่นพี่ได้รู้จักรุ่นน้องในการทำงาน การบริหารจัดการนับเป็นหัวใจสำคัญของการทำงาน ถ้าโรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้อย่างดีเยี่ยม

นำไปสู่ความพึงพอใจของทุกฝ่ายที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน ข้อเสนอแนะด้านต่างๆ ของโครงการอาหารกลางวันที่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างได้เขียนเสนอไว้ นับเป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์อย่างยิ่งที่คณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันจะได้นำไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้โครงการอาหารกลางวันมีความสมบูรณ์แบบต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ควรได้มีการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) “การวิจัยแบบมีส่วนร่วม” (ฉันทนา ภาคบงกช. (2545 : 16) (participatory action research) “การวิจัยปฏิบัติการแบบรวมพลัง” (collaborative action research) และ “การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมกันพิจารณา” (emancipatory action research) เป็นการศึกษาวิจัยที่ใช้ในวงการศึกษา วิชาชีพการจัดการและการพัฒนาองค์กร ที่อาศัยความร่วมมือของบุคลากรในหน่วยงาน (collaborative) ในการวิพากษ์ปัญหาที่แต่ละคนวางแผนจะทำการพัฒนาหรือแก้ปัญหา โดยพยายามที่จะแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นทีมในชั้นการวางกลยุทธ์ หลังจากนั้นจึงดำเนินการในชั้นปฏิบัติการ สังเกตและประเมินด้วยตนเอง โดยการช่วยกันพิจารณาเพื่อสะท้อนผลของการแก้ปัญหา/ปรับปรุงงาน หากเกี่ยวข้องกับเทคนิคที่ยากอาจอาศัยผู้รู้หรือนักวิจัยมาช่วยตั้งคำถามเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานและสนับสนุนให้คณะทำงานมีความเข้าใจและรู้สึกมั่นใจในสิ่งที่กระทำ อาจมีการปรับเปลี่ยน (transform) หรือเปลี่ยนแปลง (change) อย่างมีระบบเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป เพราะอาจต้องมีการแก้ปัญหา

ที่ซับซ้อนในสถานการณ์ใหม่หรือทำงานเป็นทีม เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยที่ทุกคนมีความทัดเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นและสื่อความหมาย เพื่อหารูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวันที่เหมาะสม ซึ่งจากผลการศึกษาคั้งนี้มีหลายประเด็นที่นักเรียนหลายกลุ่มยังมีความเห็นไม่ตรงกัน เช่น เรื่องการแบ่งเวลาพักรับประทานอาหารกลางวันระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องมารยาทในการรับประทานอาหารของนักเรียน เป็นต้น การวิจัยแบบมีส่วนร่วมจะเป็นการหาความรู้ เพื่อการแก้ไขปัญหาที่มีใช่เป็นความคิดของคณะกรรมการฝ่ายเดียว แต่เป็นการหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่มาจากความคิดร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ให้บริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ฯลฯ ผลที่ได้จากการวิจัยแบบมีส่วนร่วมย่อมเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- ฉันทนา ภาคบงกช.. (2545). “การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับการเพิ่มพลัง” ใน **เทคนิคการสอนและพัฒนาคุณลักษณะและทักษะด้านการเกษตร**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชวลิต รัตนกุล และคนอื่นๆ. (2543). **กินเพื่อสุขภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทฐาน การพิมพ์.
- พนัส หันนาคินทร์. (2529). **หลักการบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ลำดวน เสวตมาลย์. (2526). **การสำรวจเอกสารเรื่องความปลอดภัยในการบริโภคอาหารถึงสำเร็จรูป**.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาอาหารเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรากร วราอัศปติ. (2526). **การจัดบริการอาหารในโรงเรียน : เอกสารคำสอนวิชาโภชนาการ 428**. มหาสารคาม : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- วิธี แจ่มกระเทือก. (2541). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร**. ปรินูญานิพนธ์ คศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายหยุด ชมานนท์, พะยอม ดันมณี และอรุวรรณ ชมชัยยา. (2521). **โครงการสุขภาพในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยสวนดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2527). **คู่มือจัดกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- _____. (2530). **คู่มือบริหารโครงการอาหารกลางวัน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- อุดมศิลป์ ศรีสมบูรณ์. (2522). **ปัญหาการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร**.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.